

WALDEMAR SEREMAK SAC

DROGA DO URZECZYWIŚNIENIA SIĘ
W ŻYCIU POSZCZEGÓLNYCH WIERNYCH I CAŁEGO KOŚCIOŁA
„POŻĄDANEGO OWOCU JUBILEUSZU ROKU 2000” (NMI 59)
W ŚWIETLE LISTÓW APOSTOLSKICH
*TERTIO MILLENNIO ADVENIENTE I NOVO MILLENNIO INEUNTE*²

Jednym z największych wydarzeń, jakie miały dotąd miejsce w czasie pontyfikatu Jana Pawła II, był Wielki Jubileusz Roku 2000. Pragnienie dokonania tego przedsięwzięcia towarzyszyło Ojcu Świętemu, jak sam o tym mówił i pisał, od chwili, kiedy został papieżem. Jak ważny był to cel dla papieża-Polaka, niezwykle wymownie świadczy uznanie tego zamierzenia przez niego samego za klucz hermeneutyczny jego pontyfikatu, czyli klucz do poznania idei, którą żył na co dzień, celu jego przedsięwzięć apostolskich, motywu inicjatyw, z jakimi wychodził do członków Kościoła i do świata, tematyki nauczania, jak też wezwań kierowanych do poszczególnych stanów życia w Kościele (por. TMA 23). Na zbliżanie się jubileuszu, który nazwał Wielkim, i konieczność potraktowania go – zarówno przez niego, jak i przez cały Kościół – jako wezwania do odpowiedniego przygotowania i przeżycia, zwrócił uwagę już w pierwszej swej encyklice, zatytułowanej *Redemptor hominis*, ogłoszonej 4 marca 1979 r., tj. w pierwszym roku swego pontyfikatu (por. RH 1). Zanim ogłosił program bezpośredniego przygotowania się Kościoła do Jubileuszu Roku 2000 w liście apostolskim *Tertio millennio adveniente*, co miało miejsce 10 listopada 1994 r., niemal we wszystkich dokumentach zawierających naukę, jaką do tego czasu głosił, ukazywał jej adresatom

Dr WALDEMAR SEREMAK SAC – adiunkt Katedry Duchowości Akcji Katolickiej w Instytucie Teologii Duchowości KUL, Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin; adres do korespondencji: al. Warszawska 31, 20-803 Lublin, tel. (081) 533-30-24.

List apostolski *Tertio millennio adveniente* (dalej: TMA); list apostolski *Novo millennio ineunte* (dalej: NMI).

potrzebę i sens obchodu tego Jubileuszu. Szczególnym tego przykładem jest encyklika *Dominum et vivificantem*, ogłoszona 18 maja 1986 r., w której ukazał motyw Jubileuszu Dwutysiąclecia, jak go wówczas nazwał, poświęcając temu zagadnieniu całą III część dokumentu (por. DV 49-66).

O znaczeniu, jakie miało dla Jana Pawła II zarówno przygotowanie Wielkiego Jubileuszu, jak i jego obchód, to jest wspomnienie i celebrowanie faktu zstąpienia na ziemię Syna Bożego, Jego Wcielenia się, które miało zasadniczo na celu dokonanie dzieła Odkupienia, i narodzenia się Odkupiciela człowieka, szczególnie wymownie świadczy to, czego nauczał, do czego wzywał wiernych, z jakimi inicjatywami wychodził, w miarę zbliżania się roku 2000 i w czasie jego trwania. Przygotowaniu Wielkiego Jubileuszu i ukazaniu teologicznych podstaw jego obchodu poświęcił wspomniany już list apostolski *Tertio millennio adveniente*. W czasie samego obchodu tego Jubileuszu Jan Paweł II m.in. spotkał się w Rzymie z ogromną rzeszą przybyłych tam przedstawicieli różnych stanów życia w Kościele, zawodów czy narodów, do których wygłosił wiele przemówień i homilii¹

Z obchodem Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 wiąże się także inny, niezwykle ważny dokument nauczania Jana Pawła II, którym jest list apostolski *Novo millennio ineunte*, ogłoszony 6 stycznia 2001 r. na zakończenie Jubileuszu. Zawiera on przypomnienie tego, co się wydarzyło podczas Jubileuszu, ukazuje pozytywne dla życia wiernych i całego Kościoła następstwa jego obchodu, „pożądany owoc Jubileuszu Roku 2000” (NMI 59), a także zachętę do takiego działania, takiego stylu życia członków Kościoła, który uwzględniałby to, co przeżyli w roku 2000 i do czego zostali wówczas wezwani przez Jana Pawła II, dostrzeżone przez siebie dobro, zaistniałe dzięki obchodowi tego Jubileuszu, a ponadto apel o pogłębienie swego życia duchowego na drodze recepcji wskazań sformułowanych przez Ojca Świętego w tym liście apostolskim i o podniesienie owocności swego apostołstwa, udziału w misji apostolskiej Kościoła.

„Pożądany owoc Jubileuszu Roku 2000” to owoc wyczekiwany, wyglądzany, chciany, zamierzony, upragniony, a więc chodzi o to, co Jan Paweł II zamierzał osiągnąć, inicjując przygotowania do Jubileuszu i rozpoczynając jego obchód, a więc rezultat, wynik, skutek, plon, osiągnięcie, tj. to dobro, które zaistniało dzięki urzeczywistnieniu intencji, inicjatywy, spełnieniu decyzji papieskiej obchodu Jubileuszu Dwutysiąclecia, to spełnienie się zamierzeń, pragnień, noszonych w sercu, obecnych w myśli inicjatora Jubileuszu, zarazem dobro zauważalne i doznane przez tych, którzy podjęli i zrealizowali inicjatywę, z jaką wyszedł szcze-

¹ Por. Cz. D r a ż e k, *Jan Paweł II – wskazania na trzecie tysiąclecie*, Kraków 2001.

gólnie w chwili ogłoszenia listu apostolskiego *Tertio millennio adveniente*. Konkretnie „Pożądany owoc Jubileuszu Roku 2000” to jeden z jego największych celów, to – jak wyjaśnia Ojciec Święty w zakończeniu listu apostolskiego *Novo millennio ineunte* (por. NMI 58-59) – co w następstwie poznania Jezusa Chrystusa ujawniło się jako wzrost odpowiedzialności wiernych za Kościół i zbawienie świata, entuzjizm w głoszeniu Dobrej Nowiny i w dawaniu świadectwa o Odkupicielu człowieka stylem życia prawdziwie chrześcijańskim, gorliwe ich zaangażowanie w dzieło ewangelizacji, także nowej, a więc ohotne wypełnianie nakazu misyjnego, wypowiedzianego przez Chrystusa w dniu Jego Wniebowstąpienia (por. Mk 16, 15-16), realizacja wraz z pozostałymi członkami Nowego Ludu Bożego – z wielką gorliwością – tego, co mają czynić uczniowie Chrystusa, co jest powinnością człowieka odkupionego, chrześcijanina, kogoś autentycznie zainteresowanego o zbawienie drugich, o rzeczywiste dobro rodziny, narodu – wszystkich ludzi, to świadomy, aktywny – połączony ze współdziałaniem z innymi osobami i pozostałymi stanami życia w Kościele – udział w realizacji apostolskiej misji Kościoła, do którego natury należy bycie w stanie misji, tj. ustawiczne głoszenie Dobrej Nowiny (por. ChL 32-44; RMis 1; TMA 57), przyczynianie się do wzrostu Królestwa Bożego (por. KK 5; ChL 36; RMis 12-20).

Wypowiedź Jana Pawła II o pożądanym, tj. wyczekiwanym przez niego, owocu Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, którą zamieścił przy końcu listu apostolskiego *Novo millennio ineunte*, należy traktować jako zadanie zlecone jej adresatom, do których zwracał się, mówiąc: „Drodzy Bracia i Siostry!”, czyli zadane wszystkim wiernym, także świeckim (por. NMI 59). W to zadanie wpisane są wszystkie inne, wymienione m.in. w liście apostolskim *Tertio millennio adveniente*. Tak więc prześledzenie nauki Jana Pawła II, zawartej przede wszystkim w listach apostolskich *Tertio millennio adveniente* i *Novo millennio ineunte*, w których ukazany został program przygotowania Wielkiego Jubileuszu i – korzystając z jego owoców – życia, po przekroczeniu przez Kościół progu trzeciego tysiąclecia, w pełni godnego ludzi odkupionych, członków Kościoła świadomych wzniosłości swego powołania i wielkości swej odpowiedzialności za zbawienie bliźnich, świata. Uważna lektura obu dokumentów pozwala czytelnikowi znaleźć odpowiedź na pytanie o to, co zrobić, jak postępować, by we własnym życiu i zarazem w życiu Wspólnoty Zbawienia, jaką jest Kościół, urzeczywistnił się rychło pożądanym, tj. oczekiwany, upragniony, przez Jana Pawła II owoc zainicjowanego przez niego w wymiarze powszechnym, całego Kościoła, obchodu Wielkiego Jubileuszu, tj. nastął „świt nowej epoki misyjnej, która stanie się okresem promiennym i bogatym w owoce [...]” (RMis 92), nadszedł czas spełnienia się życzenia Ojca Świętego zawartego w następujących słowach, umieszczonych przy końcu jego listu apostolskiego *Novo millennio ineunte*: „Zmartwychwstały

Chrystus, który przyłącza się do nas w drodze i pozwala się rozpoznać – tak jak uczniom z Emaus – «przy łamaniu chleba» (por. Łk 24, 35), niech zastanie nas czuwających, gotowych rozpoznać Jego oblicze i spieszyć do braci, aby nieść im wspaniałą nowinę: «Widzieliśmy Pana!» (J 20, 25)” (NMI 59).

I. ZASADNICZE MOTYWY OGŁOSZENIA PRZEZ JANA PAWŁA II LISTÓW APOSTOLSKICH *TERTIO MILLENNIO ADVENIENTE* I *NOVO MILLENNIO INEUNTE*

Tym, co skłoniło Ojca Świętego do ogłoszenia obu wymienionych dokumentów – najogólniej rzecz ujmując – było to, że podczas jego pontyfikatu wypadł Wielki Jubileusz Roku 2000. Ściślej mówiąc, w przypadku listu apostolskiego *Tertio millennio adveniente*, Jan Paweł II kierował się pragnieniem, by uświadomić wiernym potrzebę obchodu tego Jubileuszu i jak najlepiej przygotować ich do niego, by członkowie powierzonych wszystkim biskupom świata wspólnot kościelnych, otwierając wraz z nimi swe serca na natchnienia Ducha Świętego, doznali poruszenia przez Niego swych umysłów i z odnowioną wiarą oraz gorliwym zaangażowaniem przygotowali się do obchodów tego wielkiego wydarzenia, jakie miało mieć miejsce w roku dwutysięcznym (por. TMA 59), tak by pod kierunkiem Matki Kościoła przyczynili się do tego, aby w nowym mileniu ludzkość została doprowadzona „ku Temu, który jest «światłością prawdziwą, oświecającą każdego człowieka» (por. J 1, 9)” (TMA 59). W perspektywie szerszej i dalszej chodziło mu o to, by po przeżyciach związanych z Wielkim Jubileuszem Roku 2000 Kościół wszedł w nowe tysiąclecie dziejów chrześcijaństwa odnowiony², by jego członkowie przeszli przez próg trzeciego tysiąclecia oczyszczeni „przez pokutę z błędów, niewierności, niekonsekwencji i zaniedbań” (TMA 33).

Oczywiście, z tej racji, że Jubileusz Roku 2000 miał być obchodzony z okazji upływu dwóch tysięcy lat od chwili zstąpienia na ziemię Odkupiciela człowieka, dokonania się aktu Wcielenia i tym samym rozpoczęcia się realizacji przez Boga tego, co obiecał Adamowi i Ewie tuż po popełnieniu przez nich grzechu pierwo-

² Por. C. R u i n i, *Trzecie milenium jako wyzwanie dla wierzących ku odnowie wiary i świadectwa*, [w:] *Tertio millennio adveniente. Komentarz teologiczno-pastoralny w oprac. Rady Prezydium Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*, Sandomierz 1995, s. 281-292.

rodnego (por. Rdz 3, 15), a więc od przystąpienia przez Boga do dokonania dzieła Odkupienia, urzeczywistnienia swego zamysłu zbawienia człowieka, niezwykle istotną i obszerną część listu apostołskiego *Tertio millennio adveniente* zajęła próba wyjaśnienia jego adresatom tajemnicy Wcielenia (por. TMA 2-12, 40-43, 56-59), stanowiło dokonanie wnikliwego wejrzenia w oblicze Jezusa Chrystusa, przybliżenie Jego Osoby wiernym jako najdoskonalszego obrazu Ojca, wyjaśnienie, że „Jeżeli z jednej strony w Chrystusie Bóg mówi ludzkości o sobie, to z drugiej [...], w tymże Chrystusie, ludzkość cała oraz całe stworzenie mówi o sobie do Boga – więcej, oddaje siebie Bogu. W ten sposób wszystko wraca do swego początku. Jezus Chrystus jest odnowieniem wszystkiego (por. Ef 1, 10) i zarazem spełnieniem wszystkiego w Bogu: spełnieniem, które jest chwałą Bożą” (TMA 6). Wyjaśniając wagę Tajemnicy Wcielenia i ukazując tym samym motyw obchodu Wielkiego Jubileuszu, Jan Paweł II zauważył ponadto, iż: „W Jezusie Chrystusie Bóg nie tylko mówi do człowieka – Bóg szuka człowieka. Wcielenie Syna Bożego świadczy o tym, że Bóg szuka człowieka. [...] Jest to poszukiwanie, które rodzi się we wnętrzu Boga i osiąga swój szczyt we Wcieleniu Słowa” (TMA 7).

Ważnym wątkiem obecnym w treści wspomnianego listu był rys trynitarny tajemnicy Wcielenia i Odkupienia, co miało być tematem refleksji wiernych w drugiej fazie bezpośredniego przygotowania do obchodu Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 (por. TMA 39-54). Niezwykle cenne przy tym były wypowiedzi papieskie na temat relacji Maryi wobec Trójcy Przenajświętszej, a ściśle poszczególnych Osób Boskich (por. TMA 43, 48, 54). Można by wymienione tematy nauczania Jana Pawła II określić jako nie tylko wyjaśnienie istotnego motywu rozpoczęcia przygotowań do Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, uzasadnienie decyzji o obchodzie tego Jubileuszu i do samego obchodu, który miał miejsce w roku 2000, ale również jako głęboką w treści katechezę o Jezusie Chrystusie, Trójcy Świętej, Matce Bożej i Kościele, a co za tym idzie, dostrzec w tym działaniu pragnienie pogłębienia wiary adresatów wspomnianego listu apostołskiego i tego, by zaowocowała ona wzrostem ich zaangażowania w realizację zadań wynikających dla nich z treści Objawienia Bożego³

³ Zagadnienie to bardzo wymownie omówione jest m.in. w następujących dokumentach: „*Jezus Chrystus, jedyny Zbawiciel świata, wczoraj, dziś i na wieki*” (TMA nr 40). *Oficjalny dokument Papieskiego Komitetu Obchodów Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*, tł. A. Lis, Katowice 1997; *Pełna jest ziemia Twego Ducha, Panie. Oficjalny dokument Komisji Teologiczno-Historycznej Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*, tł. J. D. Szczurek, Katowice 1997; *Bóg, Ojciec miłosierdzia. Oficjalny dokument Papieskiego Komitetu Obchodów Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*, pod red. Komisji Teologiczno-Historycznej Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, tł. S. Czerwik, Katowice 1998.

Dostrzeżone powyżej motywy ogłoszenia listu apostolskiego *Tertio millennio adveniente* są wynikiem analizy jego treści z punktu widzenia roku 2003. Gdyby poszukiwało się ich w toku lektury tego dokumentu nauczania Jana Pawła II tuż po jego ogłoszeniu, przed rokiem 2000, na pewno zwróciłoby się uwagę także na program przygotowań do Jubileuszu.

Z kolei, jeśli idzie o zasadnicze motywy ogłoszenia listu apostolskiego *Novo millennio ineunte*, co miało miejsce 6 stycznia 2001 r., to należy zauważyć, że bardzo wymowna jest tu data jego ukazania się, ponieważ był to dzień oficjalnego zakończenia Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, a tym samym początek nowego tysiąclecia. Okoliczność ta z jednej strony domagała się przypomnienia tego, co wierni przeżyli w okresie obchodów tego Jubileuszu, czego Wspólnota Zbawienia, jaką jest Kościół, doświadczyła w roku 2000, a zarazem sprawdzenia, na ile, w jakim stopniu osiągnięty został zasadniczy cel Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, którym miało być, jak stwierdza Jan Paweł II na początku listu apostolskiego *Novo millennio ineunte*, zastanowienie się Kościoła nad kształtem swojej odnowy, aby w wyniku tej refleksji z nową energią mógł podjąć swą misję ewangelizacyjną (por. NMI 2), z drugiej zaś – skupienie uwagi na czekającej Kościół przyszłości, spojrzenie w nią z nadzieją i odwagą, wyjście naprzeciw niej z programem działania, uwzględniającym m.in. „to, co Duch Święty powiedział do Ludu Bożego w tym szczególnym roku łaski, a właściwie w przeciągu całego okresu od Soboru Watykańskiego II do Wielkiego Jubileuszu [...]” (NMI 3), co wynikało z oceny Kościoła własnej gorliwości. Patrząc w przyszłość, Jan Paweł II napisał w analizowanym tu liście apostolskim następujące słowa:

Nowe tysiąclecie otwiera się przed Kościołem niczym rozległy ocean, na który mamy wypłynąć, licząc na pomoc Chrystusa. Syn Boży, który z miłości do człowieka przyszedł na świat dwa tysiące lat temu, także dzisiaj prowadzi swoje dzieło: musimy mieć przenikliwy wzrok, aby je dostrzec, a nade wszystko wielkie serce, abyśmy sami stawali się jego narzędziami. [...] Dzisiaj Chrystus, którego kontemplujemy i miłujemy, znów wzywa nas, byśmy wyruszyli w drogę: „Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego” (Mt 28, 19). Ten misyjny mandat wprowadza nas w trzecie tysiąclecie, wzywając nas, byśmy naśladowali entuzjazm pierwszych chrześcijan [...] (NMI 58).

Tak więc zasadniczy motyw ogłoszenia obu analizowanych listów apostolskich Jana Pawła II jest ten sam: w *Tertio millennio adveniente* został on jakby tylko zasygnalizowany, a w *Novo millennio ineunte* wyraźnie wskazany. Ojciec Święty, jak to wynika z jego własnych słów, od początku w pełni go sobie uświadamiał, był on dla niego niezmiennie ten sam. W *Novo millennio ineunte* pisał bowiem:

Od początku mego Pontyfikatu myślałem o Roku Świętym 2000 jako o dacie przełomowej. Zdawałem sobie sprawę, że jego obchody będą opatrnościowym doświadczeniem, przez które Kościół zostanie wezwany – w trzydzieści pięć lat od zakończenia ekumenicznego Soboru Watykańskiego II – do refleksji nad kształtem swojej odnowy, aby dzięki temu mógł z nową energią podjąć swą misję ewangelizacyjną (NMI 2).

II. „POŻĄDANY OWOC JUBILEUSZU ROKU 2000” (NMI 59) A ŻYCIE DUCHOWE WIERNYCH

Problem zasygnalizowany w tytule tego punktu niniejszej publikacji można by też wyrazić, pisząc: „Wzrost zaangażowania wiernych – i jego owocność – w dziele realizacji misji apostołskiej Kościoła a ich życie duchowe”. Jan Paweł II wyraźnie wypowiedział się na ten temat w związku z obchodami Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 w homilii, którą wygłosił 26 listopada 2000 r. podczas Jubileuszu Apostolstwa Świeckich⁴. Była to niedziela, uroczystość Chrystusa Króla Wszechświata. Homilii tej wysłuchali m.in. reprezentanci zrzeżeń chrześcijańskich oraz uczestnicy Światowego Kongresu Katolików Świeckich, który rozpoczął się dzień wcześniej, jak również członkowie Papieskiej Rady ds. Świeckich. Jak się szacuje, na placu św. Piotra było wówczas zgromadzonych ponad 50 tysięcy wiernych, a mszę św. koncelebrowało z Ojcem Świętym siedmiu kardynałów, 35 arcybiskupów i biskupów oraz około 500 prezbiterów. Już sam tytuł papieskiej homilii: *Owoce apostolstwa zależą od głębi życia duchowego* niezwykle precyzyjnie wskazuje na źródło wzrostu zaangażowania wiernych świeckich w dzieło ewangelizacji i wzrostu owocności ich uczestnictwa w dziele realizacji misji apostołskiej Kościoła. Jan Paweł II mocno podkreślił, że apostołat świeckich aktualnie jest bardziej potrzebny niż kiedykolwiek, powiedział nawet: „niezbędnie potrzebny, aby Ewangelia była światłem, solą i zaczynem nowej ludzkości”⁵. Dlatego też, aby wywiązali się oni należycie z pełnienia tej misji, muszą czuć się wezwani do zrobienia poważnego rachunku sumienia i do trwałej odnowy duchowej, która zapewni im coraz bardziej skuteczne działanie misyjne. Ojciec Święty przytoczył przy tym niezwykle wymowne słowa, zamieszczone w adhortacji apostołskiej *Evangelii nuntiandi* papieża Pawła VI, ogłoszonej w 1975 r., tj. na zakończenie Roku Świętego, które – jak to mocno podkreślił – pozostają w mocy także dzisiaj: „człowiek naszych czasów chętniej słucha świadków aniżeli nauczycieli, a jeśli słucha nauczycieli, to dlatego, że są świadkami” (EN 41). W zakończeniu wspomnianej homilii, wyrażając wdzięczność Soborowi Watykańskiemu II za przypomnienie wszystkim chrześcijanom, że są powołani do pełni życia chrześcijańskiego i do doskonałości w miłości, Jan Paweł II zwrócił się do adresatów swej wypowiedzi, wołając:

⁴ Por. J a n P a w e ł I I, *Owoce apostolstwa zależą od głębi życia duchowego* [Homilia wygłoszona podczas mszy św. odprawianej na placu św. Piotra w Rzymie 26 XI 2001], „L’Osservatore Romano” (wyd. pol.), 22(2001), nr 2, s. 37-38.

⁵ Por. tamże, s. 38.

[...] nie lękajcie się podjąć tego wyzwania i być świętymi! Nie zapominajcie, że owoce apostołstwa zależą od głębi życia duchowego, od natężenia modlitwy, od nieustannej formacji i autentycznej wierności wskazaniom Kościoła⁶

Nasuwa się pytanie: co o zależności stopnia zaangażowania wiernych – i jego owocności – w dzieło realizowanej przez Kościół misji apostołskiej od poziomu ich życia duchowego Jan Paweł II napisał w listach apostołskich *Tertio millennio adveniente* i *Novo millennio ineunte*? Przeprowadzając analizę pierwszego z nich w wymienionym aspekcie, od razu można zauważyć, że przygotowanie Wielkiego Jubileuszu dla Ojca Świętego nie było tylko wspomnieniem tego niezwykle ważnego dla całej rodziny ludzkiej wydarzenia, jakim stało się Wcielenie i narodzenie się Wcielonego Syna Bożego. Już bowiem w pierwszym punkcie listu apostołskiego *Tertio millennio adveniente* za św. Pawłem podkreśla to (por. Ga 4, 4-7), „że Syn Boży, zrodzony z niewiasty, zrodzony pod Prawem, przyszedł na świat, aby wykupić tych, którzy podlegali Prawu, abyśmy mogli otrzymać przybrane synostwo” (TMA 1), czyli wyjaśnia, że „pełnia czasu”, o której mówi św. Paweł, utożsamia się zarówno z tajemnicą Wcielenia Słowa, Syna Bożego, jak i z tajemnicą Odkupienia świata, a ponadto stwierdza, że Pawłowe ujęcie tajemnicy Wcielenia zawiera w sobie równocześnie objawienie tajemnicy Trynitarnej i kontynuację misji Syna w misji Ducha Świętego (por. tamże).

Jezus Chrystus jest odnowicielem wszystkiego (por. Ef 1, 10) – zauważa Jan Paweł II – a zarazem spełnieniem wszystkiego w Bogu: spełnieniem, które jest chwałą Bożą. [...] Całe stworzenie, w szczególności zaś człowiek (*vivens homo*) jest epifanią chwały Bożej, powołaniem do pełni życia w Bogu (TMA 6).

Ojciec Święty mocno zaakcentował to, że obok wspomnienia historycznego faktu narodzin Chrystusa (element pamiętki) w obchodach Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 powinna być wyraźnie obecna celebracja, uobecnienie zbawczej wartości tego historycznego faktu poprzez sakramentalne urzeczywistnienie (por. TMA 31). Dlatego stwierdził, iż „Jubileusz powinien utwierdzić w dzisiejszych chrześcijanach wiarę w Boga, który objawił się w Chrystusie, umocnić nadzieję, wyrażającą się w oczekiwaniu na życie wieczne, ożywić miłość czynnie służącą braciom” (tamże). Jubileusz ten miał być według założeń Jana Pawła II „wielką modlitwą uwielbienia i dziękczynienia, zwłaszcza za dar Wcielenia Syna Bożego oraz za dar Odkupienia dokonanego przez Niego” (TMA 32). Miało to być także dziękczynienie zanoszone z głębi serca za dar założonego przez Jezusa Chrystusa Kościoła, będącego „sakramentem, czyli znakiem i narzędziem wewnętrznego

⁶ Tamże.

zjednoczenia z Bogiem i jedności całego rodzaju ludzkiego” (KK 1), a także „za owoce świętości, jakie dojrzały w życiu tak wielu mężczyzn i kobiet, którzy we wszystkich pokoleniach i w każdej epoce umieli w pełni przyjąć dar Odkupienia” (TMA 32). Uświadomienie sobie tego, czym było i jest dla świata Wcielenie Syna Bożego, skłania do dziękczynienia Bogu za Jego miłosierdzie w tym akcie okazane rodzinie ludzkiej i do nawrócenia się, porzucenia zła, wyboru dobra. Stąd też w liście apostolskim *Tertio millennio adveniente* pojawia się uwaga, że „świat potrzebuje oczyszczenia, potrzebuje nawrócenia” (TMA 18) i że „radość każdego Jubileuszu jest w szczególności radością z odpuszczenia win, radością nawrócenia” (TMA 32). Skoro Bóg tak wiele uczynił, by człowiek został odkupiony, by mógł pojednać się ze swoim Stwórcą, odzyskać godność dziecka Bożego, stać się wraz ze Wcielonym Synem Bożym współdziedzicem Królestwa Bożego, rodzina ludzka powinna dziękować Bogu za tę łaskę, a także każdy powinien zacząć stawiać sobie wielkie wymagania, by w jego życiu urzeczywistniła się przemiana, jakiej dla niego chce Bóg, by posiadał świętość⁷ Konsekwencją uświadomienia sobie przez ludzi tego, czym było i jest dla nich – dla całego świata – Wcielenie jest także troska o zbawienie innych, pragnienie, by wszyscy ukochali Boga i żyli z Nim w bliskości prawdziwych dzieci Bożych⁸ Ze względu na to właśnie odstępstwo od Boga, to, z powodu czego świat współczesny potrzebuje oczyszczenia, nawrócenia (por. TMA 18), konieczne jest podjęcie przez Kościół pokuty i odnowienia (por. KK 18; TMA 33). Niezwykle wymowne są tu m.in. następujące słowa Jana Pawła II, który wołał, iż Kościół „Nie może [...] przekroczyć progu nowego tysiąclecia, nie przynaglając swoich synów do oczyszczenia się przez pokutę z błędów, niewierności, niekonsekwencji i zaniedbań” (TMA 33), i wymienienie przez niego grzechów, domagających się szczególnego wysiłku pokuty i nawrócenia (por. TMA 34-36).

Jan Paweł II motywując przygotowania Wielkiego Jubileuszu napisał też w liście apostolskim *Tertio millennio adveniente* w sposób bardzo wyraźny o konieczności pogłębienia życia duchowego wiernych, z racji tego, co wynika z faktu uświadomienia sobie tajemnicy Wcielenia, wyzwań stojących przed członkami Kościoła, mającymi nie tylko wspominać historyczne wydarzenie narodzenia się przed dwoma tysiącami lat Wcielonego Syna Bożego na ziemi, ale i przeżywać tę prawdę w taki sposób, by dostrzec konsekwencje tego, co Bóg w tym fakcie,

⁷ Por. G. C o t t i e r, *Kościół i nawrócenie: najważniejsze zagadnienia Roku Świętego*, [w:] *Tertio millennio adveniente*, s. 177-188.

⁸ Por. J. R a t z i n g e r, *Papieżowi zależy na zbawieniu ludzkości*, „Trzecie Tysiąclecie”, 1(1997), nr 1, s. 15-19.

że Słowo stało się Ciałem, uczynił dla świata⁹ Stąd stwierdził, iż całe przygotowanie do obchodów Wielkiego Jubileuszu winno zmierzać ku jego pierwszoplanowemu celowi, za jaki uznał ożywienie wiary i świadectwa chrześcijan, dodając przy tym, że „Aby to świadectwo było skuteczne, trzeba rozbudzić w każdym wierzącym prawdziwą tęsknotę za świętością, mocne pragnienie nawrócenia i osobistej odnowy w klimacie coraz żarliwszej modlitwy i solidarności z bliźnimi, zwłaszcza z tymi najbardziej potrzebującymi” (TMA 42). Słowa te wypowiedział po bardzo głębokim rozważeniu zagadnienia konieczności podjęcia pokuty i nawrócenia się, także z powodu braku jedności wśród chrześcijan, zjawiska obojętności religijnej u wielu współcześnie żyjących ludzi, odpowiedzialności jaką ponoszą ludzie ochrzczeni za różne przejawy zła w dzisiejszym świecie, za szerzącą się niewiarę (por. TMA 33-40).

Niezwykle istotne dla rozważanego tu problemu jest to, co Jan Paweł II napisał o misji apostołskiej Kościoła, przypomnienie, że „Kościół także w przyszłości pozostanie Kościołem misyjnym: misyjność należy bowiem do jego natury” (TMA 57). Zauważył przy tym, że „pojawia się pilne zadanie ponownego przekazania mieszkańcom Europy wyzwalającego orędzia Ewangelii” (tamże), gdyż „Im bardziej Zachód odrywa się od swych chrześcijańskich korzeni, tym bardziej staje się terenem misyjnym, w znaczeniu wielorakich «aeropagów»” (tamże). Stwierdzenie, znajdujące się przy końcu listu apostołskiego *Tertio millennio adveniente*, iż Maryja jest Gwiazdą nieomylnie kierującą chrześcijan, przygotowujących się do Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, ku Chrystusowi, który jest „światłością prawdziwą, oświecającą każdego człowieka” (J 1, 9), uzasadnia zarówno konieczność oczyszczenia przez wiernych swego życia, pogłębienia swego życia duchowego i niesienia Dobrej Nowiny innym, tym, którzy o niej zapomnieli, i tym, którzy jeszcze z nią się nie zetknęli. Świadectwo życia chrześcijańskiego jest bowiem pierwszą formą ewangelizacji, jak na rok przed ogłoszeniem listu apostołskiego *Tertio millennio adveniente* Jan Paweł II zauważył w encyklice *Veritatis splendor*, ogłoszonej 6 sierpnia 1993 r. (por. VS 107), w której stwierdził, że ewangelizacja dokonuje się nie tylko „przez dar słowa głoszonego, ale także przez dar słowa przeżywanego, to znaczy przez świadectwo życia” (tamże), mając na uwadze świętość jaśniejącą w życiu członków Nowego Ludu Bożego. Życie świętych jest bowiem „nie tylko prawdziwym wyznaniem wiary i zachętą do przekazywania jej innym, ale także uwielbieniem Boga i Jego

⁹ Por. S. Urbaniśki, *Mistyczne perspektywy rozwoju duchowego chrześcijanina wskazane przez Jana Pawła II na progu trzeciego tysiąclecia*, [w:] *Duchowość chrześcijańska na progu trzeciego tysiąclecia. Księga pamiątkowa ku czci Ojca Profesora Dominika Widera OCD*, red. J. Machniak, J. Gogola, Kraków 1999, s. 49-65.

nieskończonej świętości. Życie w świętości pozwala [...] w pełni wyrazić i zrealizować potrójne i zarazem jedyne *manus propheticum, sacerdotale et regale*, które każdy chrześcijanin otrzymuje w darze, gdy przez chrzest odradza się «z wody i z Ducha» (J 3, 5)” (tamże). Lektura listu apostolskiego przeprowadzona w aspekcie treści tekstu przytoczonego powyżej z encykliki *Veritatis splendor* pozwala dostrzec fakt uwzględnienia przez Jana Pawła II w adhortacji apostolskiej *Tertio millennio adveniente* zależności stopnia zaangażowania wiernych – i jego owocności – w dziele ewangelizacji od poziomu ich życia duchowego. Pojawiające się w liście apele o ożywienie pragnienia świętości, tęsknoty za nią (por. TMA 42), a także o uzupełnienie martylogiów Kościoła, przyczynianie się m.in. do tego, by stwierdzana była i stawiana za wzór dla innych przez Kościół świętość małżonków (por. TMA 37), czy o pogłębianie u chrześcijan wiary, umacnianie nadziei i rozpalanie w nich większego niż dotąd płomienia miłości (por. TMA 31), są obok uzasadnienia wzmożenia wysiłku w dziele ewangelizacji, wyraźnym uwzględnieniem tego, o czym jest mowa w punkcie 107 encykliki *Veritatis splendor*.

Jeśli chodzi o zagadnienie zależności wzrostu zaangażowania wiernych – i jego owocności – w dziele ewangelizacji od ich życia duchowego w ujęciu listu apostolskiego *Novo millennio ineunte*, to należy zauważyć, że Jan Paweł II bardzo wymownie je rozważył w 15 punkcie tego dokumentu. Po przeanalizowaniu doświadczenia jubileuszowego stwierdził, że nadszedł czas, by spojrzeć w przyszłość, „wypłynąć na głębiej” Zauważył jednak, że nim członkowie Kościoła podejmą służbę Królestwu Bożemu, realizując program duszpasterski opracowany z myślą o okresie po Jubileuszu, ważne jest, aby wszystko, co zostanie w związku z tym w Kościele postanowione „było głęboko zakorzenione w kontemplacji i w modlitwie” (NMI 15). Mocno przy tym podkreślił, iż dla uniknięcia pokusy „działania dla działania” należy starać się najpierw „być”, zanim przystąpi się do działania, czyli wskazał pierwszeństwo „być” przed „działać”, co ma podstawę w napomnieniu Marty przez Jezusa Chrystusa, o czym czytamy w ewangelii według św. Łukasza (por. Łk 10, 41-42). Dlatego też przed podaniem propozycji działania Ojciec Święty, jak napisał, widział konieczność podzielenia się z adresatami listu apostolskiego *Novo millennio ineunte* „kilkoma refleksjami nad tajemnicą Chrystusa, który jest jedynym fundamentem całej naszej działalności duszpasterskiej” (NMI 15).

Druga część listu apostolskiego *Novo millennio ineunte* (por. NMI 16-28), co trzeba mocno podkreślić, ubogacona przez Jana Pawła II kilkoma refleksjami nad tajemnicą Chrystusa, zawierająca elementy medytacji, to wyjaśnienie sposobu kontemplacji oblicza Chrystusa, uczy wpatrywania się w Niego, odstania tajemnicę Wcielonego Syna Bożego, pokazuje zarazem owoce poznania Go, jak np. to,

że w Jezusie Chrystusie objawił się nam Bóg jako Ojciec (por. NMI 24), a ponadto możemy w Nim dostrzec prawdziwe oblicze człowieka, gdyż „«objawia [On] w pełni człowieka samemu człowiekowi» (KDK 22)” (por. NMI 23).

Wydaje się, że niezwykle istotny dla rozważanego tu problemu jest następujący fragment analizowanego listu apostołskiego Jana Pawła II:

Jezus jest „nowym człowiekiem” (por. Ef 4, 24; Kol 3, 10), który wzywa odkupioną ludzkość do udziału w Jego Boskim życiu. W tajemnicy Wcielenia położone zostały podwaliny antropologii, która zdolna jest przekroczyć własne ograniczenia i sprzeczności, zmiernając ku samemu Bogu, a nawet więcej – ku „przeobstwień” poprzez wszczęcie w Chrystusa człowieka odkupionego, dopuszczonego do udziału w życiu trynitarnym. [...] tylko dlatego, że Syn Boży stał się naprawdę człowiekiem, człowiek może – w Nim i przez Niego – stać się naprawdę dzieckiem Bożym (NMI 23).

Przytoczony fragment listu apostołskiego *Novo millennio ineunte* pozwala adresatom tego dokumentu otworzyć się na apel Jana Pawła II, nawołującego do tego, by koncentrując uwagę na Osobie Jezusa Chrystusa, starać się Go poznać, kochać i naśladować, „aby żyć w Nim życiem trynitarnym i z Nim przemieniać historię, aż osiągnie swą pełnię w niebieskim Jeruzalem” (NMI 29), co uznał za program Kościoła na trzecie tysiąclecie (por. tamże). Dodał przy tym, że program ten „nie zmienia się mimo upływu czasu i ewolucji kultur, chociaż bierze pod uwagę epokę i kulturę, aby możliwy był prawdziwy dialog i rzeczywiste porozumienie” (tamże), można rzec, ma charakter ponadczasowy i w pełni uniwersalny, jest pobudką do stylu życia i działania w pełni chrześcijańskiego dla każdego pokolenia i w każdym miejscu.

Wagę postępu w życiu duchowym dla wzrostu zaangażowania wiernych – i jego owocności – w dziele ewangelizacji, uczestnictwa w realizacji misji apostołskiej Kościoła, wymownie podkreśla w liście apostołskim *Novo millennio ineunte* także apel o oczyszczenie i głębokie odnowienie życia każdego ochrzczonego (por. NMI 30), tj. o ponowne odkrycie i zastosowanie w życiu chrześcijan nauki zawartej w 5 rozdziale konstytucji dogmatycznej o Kościele *Lumen gentium*, poświęconym powszechnemu powołaniu do świętości¹⁰ Z apelem Jana Pawła II o to, by wierni zapragnęli ponownie świętości i zaczęli do niej dążyć (por. NMI 30, 31), łączy się też wezwanie do bycia przez nich świadkami miłości, zamieszczony w rozdziale 4 listu apostołskiego *Novo millennio ineunte* (por. NMI 42-57), gdyż bez tego świadectwa, tj. kiedy zabraknie w ich życiu miłości, „wszystko inne będzie bezużyteczne” (NMI 42). Warto tu przypomnieć, że w ad-

¹⁰ Por. W. S ł o m k a, *Wizja świętości w dokumentach Soboru Watykańskiego II*, [w:] *Duchowość chrześcijańska na progu trzeciego tysiąclecia*, s. 29-47.

hortacji apostolskiej *Christifideles laici* Jan Paweł II wyraźnie stwierdził, że „Świętość jest podstawową przesłanką i niezbędnym warunkiem do tego, aby Kościół mógł realizować swoją zbawczą misję” (ChL 17), co powtórzył w encyklice *Redemptoris missio* (por. RMis 90) i co zostało ponownie wyrażone w encyklice *Veritatis splendor* (por. VS 107). Lektura listu apostolskiego *Novo millennio ineunte* pozwala więc bez większego trudu dostrzec, że zajmujące w nim sporo miejsca rozważania o konieczności pogłębienia życia duchowego – i o sposobie uczynienia tego – wiążą się z apelem o wzmożenie wysiłku ewangelizacyjnego i z troską o wzrost owocności udziału wiernych w dziele realizacji przez Kościół swej misji apostolskiej, o czym jest mowa w *Zakończeniu* tego listu apostolskiego (por. NMI 58-59).

III. PODSTAWOWE WARUNKI KONIECZNE DO OSIĄGNIĘCIA PRZEZ WIERNYCH „POŻĄDANEGO OWOCU JUBILEUSZU ROKU 2000”

Uświadomienie sobie przez adresatów listów apostolskich *Tertio millennio adveniente* i *Novo millennio ineunte* tego, że „pożądany owoc Jubileuszu Roku 2000”, czyli wyczekiwany przez Ojca Świętego skutek przygotowań do tego Jubileuszu i jego obchodu, którym ma być wzrost zaangażowania wiernych w dziele realizacji przez Kościół swej misji apostolskiej, oczywiście, także owocności tego uczestnictwa, pobudza m.in. do refleksji na temat warunków, koniecznych do spełnienia, by ów owoc rzeczywiście stał się osiągalny, można rzec: został zebrany w takiej wielkości, jak tego pragnął Jan Paweł II. Skoro inicjatywa obchodu Wielkiego Jubileuszu, sposób przygotowań i to, jaki był jego przebieg, ma swe źródło w nauczaniu Ojca Świętego, głównie w liście apostolskim *Tertio millennio adveniente*, to jest rzeczą oczywistą, że konieczne stało się dokonanie recepcji tego, co było wyrazem woli papieża-Polaka, ukazuje motywy zainicjowania przez niego tych przygotowań i program przeżywania wspomnianego Jubileuszu. Warunek ten dotyczy także treści listu apostolskiego *Novo millennio ineunte*, czyli nie tylko listu apostolskiego *Tertio millennio adveniente*, ponieważ zasadniczy cel przygotowań i obchodu Wielkiego Jubileuszu stał się w pełni aktualny w świetle listu apostolskiego, ogłoszonego 6 stycznia 2001 r., czyli *Novo millennio ineunte*, który jest podjęciem i pogłębieniem najistotniejszych treści listu apostolskiego zapowiadającego przygotowania i obchód wspomnianego Jubileuszu. List apostolski *Novo millennio ineunte*, ogłoszony na zakończenie Wielkiego

Jubileuszu, czyli po przekroczeniu przez Kościół progu nowego, trzeciego już tysiąclecia jego dziejów, zawiera ukonkretnienie zadań, postawionych przed wiernymi przez Jana Pawła II w liście apostolskim *Tertio millennio adveniente*, i rozwinięcie propozycji, danych przez Ojca Świętego wiernym, sposobu urzeczywistnienia oczekiwanego owocu Jubileuszu Roku 2000, tj. wzrostu stopnia zaangażowania się wszystkich chrześcijan w dziele realizacji nakazu misyjnego, danego apostołom i całemu Nowemu Ludowi Bożemu w dniu Wniebowstąpienia Jezusa Chrystusa, a więc ewangelizacji, co należy do natury Wspólnoty zbawienia, gdyż Kościół ma być zawsze w stanie realizacji swej misji apostolskiej – *in statu missiones* – to jest w sposób ciągły ewangelizującym i ewangelizowanym. Ponadto w obu poddanych analizie listach apostolskich (TMA i NMI) jest ukazana droga do spełnienia, urzeczywistnienia tego celu Kościoła po przekroczeniu progu trzeciego tysiąclecia, dlatego też akceptacja i pełna recepcja treści zawartego w nich nauczania papieskiego to istotny warunek podjęcia i realizacji przez Lud Boży Nowego Przymierza zadań – wyzwań – przed nim stojących, gwarantujących – jeśli będą wypełnione – wyzwolenie się w życiu wiernych zapału do głoszenia Dobrej Nowiny, gorliwości, gotowości do współdziałania z innymi w tym dziele, wytrwałości i umiejętności sprawnego działania na tym polu, przynoszącego konkretne i liczne owoce, których się wyczekuje, pragnie.

Recepcja nauki zawartej w obu analizowanych tu listach apostolskich Jana Pawła II to akt posłuszeństwa widzialnej głowie Kościoła, droga do poznania jej i zastosowania, wyzwolenia się w adresatach motywacji do uczestnictwa i wytrwałości w dziele ewangelizacji. Gwarantuje ona poznanie wyzwań, stojących przed ewangelizatorami, głosicielami Dobrej Nowiny, uniknięcie zagrożeń, działanie skuteczne, skłania do współdziałania z innymi, starania się o pogłębienie swego życia duchowego, umożliwia poznanie sposobów i środków stosownych do osiągnięcia postępu w tej dziedzinie, zdobycia świętości, a także przyczynienie się do zaistnienia komunii innych ludzi z Bogiem i między sobą.

Tak więc niezwykle ważnym, fundamentalnym warunkiem wzrostu zaangażowania wiernych w dziele ewangelizacji – i owocności tego uczestnictwa w realizacji przez Kościół misji apostolskiej – jest konkretne działanie, wzbudzenie w sobie pragnienia świętości i przystąpienie do pogłębienia swego życia duchowego, oprócz dokonania pełnej recepcji nauki Jana Pawła II zawartej w listach apostolskich *Tertio millennio adveniente* i *Novo millennio ineunte*, zainicjowanie w sobie procesu dojrzewania do doskonałości, zadanej nam przez Jezusa Chrystusa (por. Mt 6, 48).

IV SPOSOBY UZYSKANIA POSTĘPU W ŻYCIU DUCHOWYM
– I ŚRODKI DO NIEGO PROWADZĄCE –
UKAZANE PRZEZ JANA PAWŁA II
W LISTACH APOSTOLSKICH *TERTIO MILLENNIO ADVENIENTE*
I *NOVO MILLENNIO INEUNTE*

Ogłoszenie przez Jana Pawła II listu apostolskiego *Tertio millennio adveniente* wpisało się w przygotowania do Wielkiego Jubileuszu, pojęte w sensie szerszym, tj. trwające od Soboru Watykańskiego II, a właściwie – jak to zauważa Ojciec Święty (por. TMA 18-22) – od początku wieku XX, a zarazem wprowadziło Kościół na nowy ich etap, nazwany przygotowaniem bezpośrednim, w którym wyraźnie określone zostały dwie ich fazy: pierwsza, obejmująca lata 1994-1996, i druga – przypadająca na lata 1997-1999 (por. TMA 29-54). Przygotowanie tego Jubileuszu było z pewnością jednym z zasadniczych motywów ogłoszenia listu apostolskiego *Tertio millennio adveniente*. Można jednak rzec, że dążenia do tego celu były podporządkowane celom bardziej dalekosiężnym. Chodziło bowiem o taką odnowę Kościoła, która zaowocowałaby wzrostem gorliwości jego członków, ich zaangażowania w dzieło ewangelizacji, niesienia Dobrej Nowiny wszystkim ludziom i narodom, co w zakończeniu listu apostolskiego *Novo millennio ineunte* nazwane zostało „pożądanym owocem Jubileuszu Roku 2000”, przywracania Bożego ładu i porządku w życiu całej rodziny ludzkiej. Zarówno obchód Wielkiego Jubileuszu, jak i spełnienie przez Kościół stojących przed nim w trzecim tysiącleciu zadań apostolskich, danie odpowiedzi na wyzwania, z którymi miał się spotkać, domagało się oczyszczenia, głębokiej odnowy i pogłębienia życia duchowego jego członków. Stąd Jan Paweł II wystąpił z wieloma postulatami dotyczącymi życia duchowego wiernych, postawił przed nimi konkretne zadania, których realizacja miała im zapewnić osiągnięcie świętości, a Kościołowi możliwość owocnego prowadzenia w dalszym ciągu pod kierownictwem Ducha Świętego, Pocieszyciela, dzieła samego Chrystusa, „który przyszedł na świat, żeby dać świadectwo prawdzie, żeby zbawiać, a nie sądzić, żeby służyć, a nie żeby Jemu służyć” (TMA 56; por. także KDK 3).

Jan Paweł II niejako wychodząc w liście apostolskim *Tertio millennio adveniente* w zaproponowanym przez siebie wiernym programie pogłębienia przez nich swego życia duchowego od stwierdzenia, że „Całe życie chrześcijańskie jest jakby wielkim pielgrzymowaniem do domu Ojca, którego bezwarunkową miłość do każdego człowieka, a zwłaszcza do «syna marnotrawnego» (por. Łk 15, 11-32), odkrywamy na nowo każdego dnia” (TMA 49), wskazał na wyływające z tej prawdy wezwanie wszystkich do pokuty i prawdziwego nawrócenia się

(por. TMA 34, 50). Wyjaśnił przy tym, że nawrócenie jest wyzwoleniem się od grzechu, aspekt „negatywny”, albo inaczej mówiąc – wyborem dobra, „wyrażonego w wartościach etycznych zawartych w prawie naturalnym, potwierdzonym i pogłębionym przez Ewangelię” (TMA 50). Z zagadnieniem pokuty i nawrócenia wiąże się konieczność ponownego odkrycia sakramentu pokuty, umożliwiającego tym, którzy do niego przystępują doznanie Miłosierdzia Bożego, łaski przywrócenia w swym życiu Bożego ładu i porządku. Chcąc zachęcić wiernych do pojednania się z Bogiem na drodze przystąpienia do tego sakramentu, Ojciec Święty mocno podkreślił to, że radość każdego Jubileuszu, a tym bardziej Wielkiego, który miał być obchodzony w roku 2000, ma swe źródło w odpuszczeniu win, jest radością nawrócenia, będącego „wstępnym warunkiem pojednania z Bogiem zarówno pojedynczych osób, jak i wspólnot” (TMA 32). Stąd, chcąc zachęcić wiernych do pokuty i odnowy życia, wskazując na wymowę symbolicznie otwartych Drzwi Świętych w czasie Jubileuszu Roku 2000 mocno zaakcentował to, że żaden z członków Kościoła nie powinien przekraczać progu nowego tysiąclecia nie oczyszczając się przez pokutę z błędów, niewierności, niekonsekwencji i zaniedbań, słowem, bez uwolnienia się od zła grzechu, w który popadł, bez uznania wraz z całym Kościołem „słabości dnia wczorajszego” (por. TMA 33). Praktyka, do której wzywał wiernych, jak zapewniał, pomaga w umocnieniu w człowieku wiary, pobudza czujność i gotowość do przeciwstawienia się pokusom i trudnościom, napotykanym w dzisiejszym świecie.

Motywów do pojednania się z Bogiem, do podtrzymania swej komunii z Nim i jej pogłębienia dostarcza nam wiara. Stąd też Jan Paweł II mocno zaakcentował także fakt, iż pierwszoplanowym celem Jubileuszu jest ożywienie wiary (por. TMA 42). Trzeba jednak zauważyć, że obok ożywienia wiary za pierwszoplanowy cel Wielkiego Jubileuszu uznał także ożywienie świadectwa chrześcijan (por. tamże), stwierdzając, iż warunkiem skuteczności tego świadectwa jest rozbudzenie się w każdym wierzącym prawdziwej tęsknoty za świętością, mocne pragnienie nawrócenia i osobistej odnowy, zachodzącej w klimacie coraz żarliwszej modlitwy i solidarności z bliźnimi, szczególnie tymi, którzy są najbardziej potrzebującymi (por. tamże). Z tymi pouczeniami, danymi wiernym przez Jana Pawła II, łączą się i inne, a mianowicie, stwierdzenie, iż według jego oczekiwań Jubileusz miał utwierdzić w dzisiejszych chrześcijanach wiarę w Boga, który objawił się w Chrystusie, umocnić nadzieję, wyrażającą się w oczekiwaniu na życie wieczne, a ponadto ożywić miłość, czynnie służącą braciom (por. TMA 31). Jeśli uwzględnimy jeszcze niezwykle głęboką naukę, zawartą w liście apostoelskim *Tertio millennio adveniente* na temat Wcielonego Syna Bożego (por. TMA 2-8), w którym odsłania się przed nami prawda o Bogu i o człowieku, oraz przybliżenie adresatom tego dokumentu nauki Kościoła na temat poszczególnych Osób Boskich,

ukazanie relacji Maryi, Matki Kościoła, do każdej z nich, a także podkreślenie prawdy, iż w Kościele przez Chrystusa, w Duchu Świętym weszliśmy, możemy odbudować oraz umacniamy komunie z Bogiem Ojcem, to należy przyznać, że Ojciec Święty daje w tym dokumencie swego nauczania wiele wskazówek pożytecznych w pracy nad ponownym zainicjowaniem i pogłębieniem życia duchowego wiernych. Można powiedzieć, że ukazana w nim postać Matki Bożej, która jest duchową Matką Kościoła, ale zarazem najdoskonalszym spośród ludzi jego członkiem, może być potraktowana jako przypomnienie, że mamy skuteczną wstawienniczkę za nami u Boga, ale także wychowawczynię, Mistrzynię życia duchowego i zachętę do wypracowania takiej postawy wobec Boga, który objawił się nam w Jezusie Chrystusie, jakiej od nas oczekuje¹¹

Jeśli chodzi o sposoby i środki uzyskania przez wiernych postępu w życiu duchowym, o których naucza Jan Paweł II w analizowanych tu listach apostołskich ogłoszonych w związku z obchodem przez Kościół Wielkiego Jubileuszu, trzeba stwierdzić, że drugi z nich, list apostołski *Novo millennio ineunte*, zawiera niezwykle wiele ważnych wypowiedzi Ojca Świętego na ten temat, pogłębiających i dopełniających treść pierwszego listu. Ojciec Święty wyraził radość z faktu doświadczenia przez wielu wiernych miłosiernej obecności Boga (por. NMI 4), skorzystanie przez nich z możliwości uzyskania daru specjalnego odpustu (por. NMI 6-7) i przeżycia autentycznej odnowy duchowej.

Ożywianie pragnienia świętości, o które apelował w toku przygotowań do Jubileuszu, uznał za szczególnie pilne zadanie duszpasterskie Kościoła (por. NMI 30). Stwierdził, że jest to zadanie, któremu winno być podporządkowane całe życie chrześcijanina, dlatego – mocno to podkreślił – programy duszpasterskie powinny być tak opracowane, aby z ich treści wynikał wyraźnie fakt nadrzędności idei świętości w życiu poszczególnych wiernych i w działalności duszpasterskiej (por. NMI 30-31). Z tego też względu Jan Paweł II wymienił cały szereg praktyk, które wierni powinni podjąć, by osiągnąć świętość¹² Listę tych praktyk pobożnych otwiera modlitwa (por. NMI 32). Z nią wiąże się wezwanie do kontemplacji oblicza Chrystusa¹³ Do jej urzeczywistnienia pomocna jest lektura Pisma Świętego (por. NMI 16-28). Jan Paweł II podpowiada wiernym, by chętnie kontemplowali oblicze Chrystusa-Wcielonego Syna Bożego, uczącego nas

¹¹ Por. „Jezus Chrystus, jedyny Zbawiciel świata, wczoraj, dziś i na wieki” (TMA nr 40). *Oficjalny dokument Papieskiego Komitetu Obchodów Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*, s. 204-207

¹² Por. E. N o w a k, „Świętymi bądźcie”, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 23(2002), nr 10-11, s. 58-62.

¹³ Por. R. F i s i c h e l l a, *Kontemplujemy oblicze Chrystusa. Refleksje nad listem apostołskim „Novo millennio ineunte”*, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 23(2002), nr 3, s. 60-61.

właściwej postawy wobec Boga jako Ojca (por. NMI 24). Przedmiotem kontemplacji praktykowanej przez wiernych ma być także „oblicze Jezusa cierpiącego”, tj. Chrystus widziany w godzinie Krzyża (por. NMI 25-27), jak również „oblicze Jezusa Zmartwychwstałego” (por. NMI 28). Jan Paweł II zaleca ponadto wiernym, by gorliwie uczestniczyli w niedzielnej Eucharystii i właściwie ten dzień przeżywali (por. NMI 35-36), by do pełnego uczestnictwa we mszy św. przygotowywali się przez praktykę sakramentu pokuty, będącego „zwyczajnym sposobem otrzymywania przebaczenia i odpuszczenia grzechów ciężkich, popełnionych po Chrzcie” (NMI 37). Niezwykle wielką rolę w pogłębieniu życia duchowego wiernych Ojciec Święty widzi w słuchaniu przez nich słowa Bożego (por. NMI 39), gdyż jest to pożyteczne także dla wywiązania się ich z powołania do bycia „sługami Słowa” w dziele ewangelizacji, będącej jednym z najważniejszych zadań, które stoją przed Kościołem po przekroczeniu przez niego progu nowego tysiąclecia (por. NMI 39-41). Ojciec Święty zaleca w związku z tym także słuchanie słowa Bożego, by stawało się ono żywym spotkaniem z Bogiem, nadal aktualną praktyką *lectio divina*.

Jan Paweł II przypomniał też kilka ważnych zasad, o których winni pamiętać wierni, jak np. „o pierwszeństwie Chrystusa i – przez odniesienie do Niego – o pierwszeństwie życia wewnętrznego i świętości” przed aktywnością wynikłą z mniemania, że rezultaty w dziedzinie życia duchowego i w działalności duszpasterstwa zależą od ludzkiej zdolności działania i planowania (por. NMI 38). Chodzi tu o kluczową zasadę chrześcijańskiej wizji życia, tj. o zasadę pierwszeństwa łaski¹⁴

Bardzo ważną rolę w procesie pogłębienia przez wiernych swego życia duchowego Ojciec Święty przypisał czerpaniu inspiracji z przykładu okazywania miłości swemu Ojcu i ludziom danego przez Jezusa Chrystusa i miłowaniu wedle tego wzoru Boga i bliźnich (por. NMI 42). Postawa miłości, czyli bycie świadkami miłości, to znamienna cecha duchowości komunii, która jest także zdolnością dostrzegania obecności Boga w obliczach otaczających nas ludzi oraz odczuwania więzi z braćmi w wierze, dostrzegania w drugim człowieku tego, co pozytywne, solidarności z nim i odrzucania pokusy egoizmu (por. NMI 43). Miłość do bliźnich ma pobudzać do świadczenia im miłosierdzia, pochylania się nad wszelką ludzką biedą, by jej zaradzić, do wypracowania u siebie „wyobraźni miłosierdzia”, „której przejawem będzie nie tyle i nie tylko skuteczność pomocy, ale zdolność bycia bliźnim dla cierpiącego człowieka, solidaryzowania się z nim, tak aby gest

¹⁴ Por. C. R u i n i, *Pierwszeństwo łaski. Refleksje nad listem apostoelskim „Novo millennio ineunte”*, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 23(2002), nr 8, s. 58-59.

pomocy nie był odczuwany jako poniżająca jałmużna, ale jako świadectwo braterskiej wspólnoty dóbr” (NMI 50). Bardzo cenną zasadą jest to, że „Miłosierdzie czynów nadaje moc miłosierdziu słów” (tamże), co odczytując te słowa z punktu dzieła ewangelizacji oznacza, iż pierwszą jej formą jest świadectwo, życie prawdziwie chrześcijańskie, a więc, można rzec, pierwszeństwo świadectwa przed przepowiadaniem.

ZAKOŃCZENIE

Analiza listów apostolskich *Tertio millennio adveniente* i *Novo millennio ineunte* Jana Pawła II przeprowadzona pod kątem zbadania, czy ich treść daje możliwość wskazania, wytyczenia, skutecznej drogi do urzeczywistnienia w życiu wiernych, i całego Kościoła, „pożądanego, tj. oczekiwanego, owocu Jubileuszu Roku 2000”, pokazuje, że zarówno pierwszy, jak i drugi dokument nauczania papieskiego zawiera wiele wskazań, stawia przed wiernymi konkretne wymagania – zadania – których akceptacja i wypełnienie prowadzi do pogłębienia ich życia duchowego i pobudza do zaangażowania się członków Nowego Ludu Bożego w dzieło realizacji misji apostolskiej Kościoła. To zaangażowanie i wzrost jego owocności, będące „pożądanym owocem Jubileuszu Roku 2000”, jest skutkiem dojrzałego życia chrześcijańskiego, odpowiedzialności za zbawienie świata, a tę gwarantuje – według Jana Pawła II – jak to widać ze wskazanych wiernym zadań i udzielonych im rad, odnoszących się do życia duchowego człowieka, do jego aktywnej postawy wobec Chrystusa, którego ma poznać na drodze kontemplacji Jego oblicza, z którym ma się zjednoczyć, takie odzwierciedlenie w sobie wzoru w Nim dostrzeżonego, aby być do Niego podobnym, myśleć, mówić i działać jak On.

Ojciec Święty w liście apostolskim *Novo millennio ineunte* stwierdził, że nie daje Kościołowi żadnego nowego programu na przyszłość, lecz przypomina ten, który był zawsze realizowany przez Nowy Lud Boży, charakteryzujący się ciągłą troską o poznanie Jezusa Chrystusa i zaczynania wszelkiej działalności od Niego (por. NMI 29-41), dochowywaniem Mu wierności, utrwalaniem w sobie komunii z Nim, naśladowaniem Go i nadawaniem kształtu swego stylu życia przez wcielenie w czyn treści orędzia mesjańskiego – Jego testamentu – wygłoszonego do swej Oblubienicy-Kościoła, ciągle aktualnego i przypominanego oraz wyjaśnianego przez Magisterium Kościoła, wszystkich, którzy czują się odpowiedzialni, bo są posłani przez Apostoła Ojca Przedwiecznego, by głoszoną w świecie Dobrą Nowiną całą rodzinę ludzką przybliżyć do Boga tak, aby weszła z Nim w komu-

nię, dzięki czemu będzie mogła poszerzyć się na ziemi także komunია między ludźmi i narodami, zawiąże się pośród ludzi także to, co wielokrotnie podczas swego pontyfikatu Jan Paweł II nazywał cywilizacją miłości, życia, pokoju czy solidarności.

Na tej drodze urzeczywistniania na początku nowego, trzeciego, tysiąclecia w życiu poszczególnych chrześcijan, jak i całego Kościoła „pożądanego owocu Jubileuszu Roku 2000”, w centrum uwagi członków Nowego Ludu Bożego stoi Wcielony Syn Boży, Odkupiciel człowieka, a także Najświętsza Maryja Panna, „Gwiazda nowej ewangelizacji”, nieomylnie kierująca nasze kroki właśnie ku Chrystusowi (por. TMA 59), niezawodna Przewodniczka na drodze Kościoła, drodze owocnego realizowania przez jego członków misji apostołskiej, głoszenia wszystkim narodom prawdy, że „w Chrystusie, który jest «drogą i prawdą, i życiem» (J 14, 6), ludzie znajdą zbawienie” (NMI 56). Realizacji tej misji ma sprzyjać, obok kontemplacji oblicza Jezusa Chrystusa, także kontemplacja i Jej oblicza, szczególnie naśladowanie Jej kontemplacji, tego, iż nie ustawała w rozważaniu w sercu tajemnicy Syna (por. Łk 2, 51; NMI 59).

BIBIOGRAFIA

- Bóg, Ojciec miłosierdzia. Oficjalny dokument Papieskiego Komitetu Obchodów Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, red. Komisja Teologiczno-Historyczna Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, tł. S. Czerwik, Katowice 1998.
- C o t t i e r G., Kościół i nawrócenie: najważniejsze zagadnienia Roku Świętego, [w:] Tertio millennio adveniente. Komentarz teologiczno-pastoralny w opracowaniu Rady Prezydium Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 [dalej: TMA-KTP], Sandomierz 1995, s. 177-188.
- D r a ż e k Cz., Jan Paweł II [-] wskazania na trzecie tysiąclecie, Kraków 2001.
- F i s i c h e l l a R., Kontemplujemy oblicze Chrystusa. Refleksje nad listem apostołskim „Novo millennio ineunte”, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 23(2002), nr 3, s. 60-61.
- J a n P a w e ł II, Owoce apostołstwa zależą od głębi życia duchowego [Homilia wygłoszona podczas mszy św. odprawianej na placu św. Piotra w Rzymie, 26 XI 2000], „L'Osservatore Romano” 22(2001), nr 2, s. 37-38.
- „Jezus Chrystus, jedyny Zbawiciel świata, wczoraj, dziś i na wieki” (TMA nr 40). Oficjalny dokument Papieskiego Komitetu Obchodów Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, tł. A. Lis, Katowice 1997, s. 204-207.
- N o w a k E., „Świętymi bądźcie”, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.), 23(2002), nr 10-11, s. 58-62.
- Pełna jest ziemia Twego Ducha, Panie. Oficjalny dokument Komisji Teologiczno-Historycznej Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, tł. J. D. Szczurek, Katowice 1997.

- P o u p a r d P., Ten Papież jest darem od Boga. Rozmowa z Marie-Joëlle Guillaume, przeł. E. Król-Cebulska, Katowice 2002, s. 204-211.
- R a t z i n g e r J., Papieżowi zależy na zbawieniu ludzkości, „Trzecie Tysiąclecie” 1(1997), nr 1, s. 15-19.
- R u i n i C., Trzecie milenium jako wyzwanie dla wierzących ku odnowie wiary i świadectwa, [w:] TMA-KTP, s. 281-292.
- R u i n i C., Pierwszeństwo łaski. Refleksje nad listem apostołskim „Novo millennio ineunte”, „L’Osservatore Romano” (wyd. pol.), 23(2002), nr 7-8, s. 58-59.
- S e r e m a k W., Przygotowanie Kościoła do obchodu Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 kluczem do zrozumienia pontyfikatu Jana Pawła II, w: „Gdy nadeszła pełnia czasu” (Homo meditans, t. 22), red. A. J. Nowak, Lublin 2001, s. 269-285.
- S e r e m a k W., Znaczenie uaktualnienia się w świetle Listu ap. „Novo millennio ineunte” zasadniczego celu Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, „Roczniki Teologiczne” 49(2002), z. 5, s. 125-143.
- U r b a n i s k i S., Mistyczne perspektywy rozwoju duchowego chrześcijanina wskazane przez Jana Pawła II na progu trzeciego tysiąclecia, [w:] Duchowość chrześcijańska na progu trzeciego tysiąclecia. Księga Pamiątkowa ku czci Ojca Profesora Dominika Widera OCD, red. J. Machniak, J. W. Gogola, Kraków 1999.

„IL FRUTTO DESIDERATO DEL GIUBILEO 2000” (NMI 59)
NELLA LUCE DELLE LETTERE APOSTOLICHE
TERTIO MILLENNIO ADVENIENTE E NOVO MILLENNIO INEUNTE

R i a s s u n t o

L'autore dell'articolo, p. Waldemar Seremak SAC dopo aver spiegata ciò che Giovanni Paolo II ha intrapreso iniziando la preparazione e la celebrazione del Grande Giubileo 2000, mostra il modo (con l'uso dei mezzi adeguati) di realizzazione di quel Giubileo nella Chiesa cattolica. L'autore ha spiegato prima i motivi che hanno spinto il Papa alla pubblicazione dei sudetti documenti del suo insegnamento, poi ha esaminato le condizioni elementari dall'adempimento di cui dipende la grandezza del frutto desiderato del Giubileo. L'articolo contiene anche l'esame del aspetto spirituale di queste Lettere riguardanti il progresso spirituale dei fedeli.

Riassunto dal p. Waldemar Seremak SAC

Słowa kluczowe: Wielki Jubileusz Roku 2000, owoc Jubileuszu Roku, duchowość komunii, pogłębienie życia duchowego, apostołska misja Kościoła, ewangelizacja, ożywienie wiary i świadectwa.

Key words: The Great Jubilee of 2000 year, the fruit of the Jubilee, spirituality of communion, apostolic mission of the Church, evangelisation, liveliness of faith and testimony.